

УДК

**ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ****А.В.ЖОГОЛКО,**

студентка відділення з підготовки молодших спеціалістів,
ВП НУБіП України «Ніжинський агротехнічний інститут»,
м. Ніжин, Україна

Ю.О.БОБИР,

асистент аграрної економіки ВП НУБіП України
«Ніжинський агротехнічний інститут», м. Ніжин, Україна

У кожній державі, в будь-якому суспільстві сільське господарство є життєво необхідною галуззю народного господарства, оскільки зачіпає інтереси буквально кожної людини. Майже 80% території України займають сільськогосподарські угіддя. Це набагато більше, ніж у країнах Європи. Тому економічні, соціальні, екологічні проблеми сільського господарства в нашій країні є дуже важливою, особливо на сучасному етапі розвитку країни. Адже нині понад 80 % фонду споживання формується за рахунок продукції сільського господарства. Тому виробництво її є найпершою умовою існування людства.

Ключові слова: *сільське господарство, ВВП (валовий внутрішній продукт), макроекономічні параметри, аграрна криза, агропромислове виробництво, агробізнес, товаровиробники.*

Наявні ґрунтово-кліматичні умови і трудові ресурси держави дозволяють створити ефективне конкурентоспроможне на міжнародному рівні сільське господарство. Однак внаслідок об'єктивних і суб'єктивних причин були допущені зволікання у проведенні аграрної реформи, непослідовність і нечіткість у визначенні цілей і завдань її здійснення. В результаті виробничий потенціал сільського господарства використовується далеко не повністю, що призвело до стійкої тенденції спаду виробництва продукції.

Однак для України, яка стала на шлях ринкової економіки, сільське господарство має особливо велике значення тому, що воно є однією з найбільших галузей народного господарства. Про це свідчить ряд важливих макроекономічних параметрів. Найважливішим серед них є частка сільського господарства у валовому внутрішньому продукті держави (ВВП). У 1990 р. вона становила 24,4 %. За роки економічної кризи вказаний параметр почав знижуватися і вже у 1993 р. склав 21,5 %, у 1995 р. – 13,4, в 1999 р. – 12,8 %.

Таке істотне зниження внеску галузі у створення ВВП пояснюється переважно ціновим фактором.

Кризові явища в аграрній економіці, стійкі тенденції спаду виробництва, зниження реальних доходів населення, неплатоспроможність сільськогосподарських товаровиробників та ряд інших негативних явищ значною мірою викликані прорахунками в стратегії і тактиці здійснення аграрної реформи, неузгодженістю практичних процесів з теорією розбудови аграрної економіки в умовах незалежної держави.

В умовах перехідного періоду економіку України, крім загальної, вразила ще й аграрна криза, яка переплелася із фінансовою кризою, структурною кризою та кризами в політиці й ідеології. В основі цього лежать насамперед причини глобального плану макро- та мікроекономічного характеру.

Дослідження проблем агропромислового виробництва має системний комплексний характер. Важливими є багатопланові аспекти розвитку сільського господарства – політичні, економічні, соціально-економічні, соціальні, соціально-психологічні, кадрово-управлінські. Всі вони як елементи єдиного цілого перебувають у діалектичній єдності і взаємозв'язку. Висвітлення в однаковій мірі всіх цих аспектів є досить складним завданням. З метою вирішення проблем, що нагромадилися в аграрному секторі економіки, необхідно:

1. Розробити чітко окреслену політику держави щодо розвитку аграрної сфери, визнати її істинно пріоритетною, закріпивши це в законодавчому порядку.

2. Основними концептуальними положеннями розвитку агропромислового виробництва, в першу чергу виробництва сільськогосподарської продукції, має бути забезпечення такого рівня рентабельності виробництва, який може створити належні умови для розширеного відтворення, підвищення родючості ґрунтів, зменшення забруднення навколишнього природного середовища, збереження й ефективного використання ресурсів, стабілізації і нарощування обсягів виробництва конкурентоспроможної продукції, мінімізації її собівартості, підвищення якості та розширення асортименту, зниження втрат, удосконалення галузевої структури виробництва.

3. Доцільно зорієнтувати економічний механізм регулювання доходів і витрат сільськогосподарських товаровиробників у напрямі забезпечення нормального відтворювального процесу способами, що відповідають збалансованості ринкового попиту і пропозиції. Зокрема, слід ввести цінову підтримку доходів сільськогосподарських товаровиробників, усунувши руйнівні цінові диспропорції в товарообміні між промисловістю і сільським господарством, між містом і селом, постійно регулювати паритет цін на сільськогосподарську продукцію та продукцію промислового виробництва, що надходить селу.

4. Для подальшого розвитку форм і відносин власності слід насамперед створити чіткий механізм процесу приватизації та реалізації прав власності. Процес приватизації має бути економічно прозорим, соціально та політично обґрунтованим, простим і зрозумілим для кожного трудівника.

Створення приватного власника на селі, перетворення великотоварних єдиних господарських структур в самостійні утворення не повинно призводити до руйнування загального стану, втрати реального високотоварного продовольчого ринку, зовнішніх ринків.

5. Низький рівень економічної ефективності (а в багатьох випадках збитковість) виробництва продукції у всіх сферах АПВ зумовив руйнування соціальної інфраструктури оскільки, як правило, фінансування соціальної сфери здійснювалось за рахунок підприємств. Скорочення виробництва загострило проблему зайнятості, поставило на перше місце створення повноцінного цивілізованого ринку праці.

Аналіз основних факторів формування ринку праці свідчить про погіршення демографічної ситуації.

Державна політика зайнятості в сільській місцевості має бути спрямована на забезпечення повної зайнятості наявних трудових ресурсів, залучення в агропромислову сферу, в систему агробізнесу трудових ресурсів із міст, стимулювання переміщення в село промислової переробки сільськогосподарської сировини, інших видів сільськогосподарської діяльності і розвитку соціальної сфери. Для цього слід використати пільговий податок, кредит, формування державних інвестицій для організації фермерських господарств, створення різних акціонерних товариств з виробництва кінцевої продукції експортного спрямування.

Практична реалізація державної політики зайнятості на селі включає наступні основні питання:

а) підтримка економічних процесів, які стимулюють перехід до повноцінного цивілізованого ринку праці і сприяють відродженню українського села;

б) створення матеріальних, правових і кадрових умов для прискорення освоєння ринку праці на селі з необхідною інфраструктурою, що разом з тим виключає масове безробіття і соціальні конфлікти;

в) розробка механізму взаємодії міського і сільського ринків праці, формування цілісного ринкового простору на території України. Особливого вивчення потребує питання щодо сезонних працівників у структурі формування ринку праці.

6. Здійснення аграрної реформи вимагає проведення виробничих, земельних, майнових, господарських і докорінних соціальних перетворень. Вони можуть бути реалізовані лише при економічно виваженій цілеспрямованій соціальній політиці держави на селі, яка повинна сприяти збереженню та стабільному розвитку нації.

7. У перехідний період до ринкових відносин посилюється потреба соціального захисту населення. Найближчим часом слід розробити пропозиції щодо удосконалення системи соціального захисту селян на підприємствах різних форм власності, а також модель організаційно-економічних основ розвитку соціальної інфраструктури сільської території.

8. Необхідно піднести престиж сільськогосподарської праці за допомогою соціально-економічних важелів: удосконалення організації виробництва, системи оплати праці, підвищення рівня механізації трудомістких процесів, поліпшення умов і режиму праці і відпочинку. Вирішити питання створення житлових, культурно-побутових умов сільських жителів, забезпечення сільських населених пунктів всіма необхідними елементами соціальної інфраструктури: газифікацією, дорогами з твердим покриттям, об'єктами побутового обслуговування (їдальні, лазні, пральні, перукарні, магазини, засоби зв'язку тощо), комунального і культурно-освітнього призначення.

9. Якими важкими не були б наслідки економічної кризи, інші негаразди перехідного періоду, вихід з існуючої ситуації, яка склалася в агропромисловому комплексі, лежить на шляхах соціально-економічних реформ, пошуку нових форм і методів організації виробництва і соціальної сфери.

Одним з центральних завдань є активна реалізація дієвої аграрної політики держави, основа якої – аграрна реформа. Аналіз показує, що проблему аграрної реформи, незважаючи на те, що вона має чимало політичних противників, можна розглядати з оптимістичних позицій, хоча питання тактики здійснення реформ залишається актуальним.

Виважена аграрна політика має сприяти подоланню кризи не тільки в галузях АПВ, але і в народному господарстві України. Тому положення реалізації програми стабілізації і розвитку всіх галузей сільськогосподарського виробництва, розробка концепції такої політики і методологічних основ прийняття рішень, які формулюються у даній роботі, є корисними для державотворчих процесів по зміцненню політичної незалежності України.

Література

1. Андрійчук В.Г. – Економіка аграрних підприємств, 2002.
2. Ганганов В. М. Проблеми відродження продуктивності сільськогосподарських земель в Україні // Економіка АПК. – 2003.
3. Земельна реформа. Питання і відповіді. – К., 2001.
4. М.Й. Маліка. – Сільськогосподарська кооперація: суть та проблеми розвитку в Україні (авторський колектив). – К.: ІАЕ УААН. 1999.
5. Рябоконт В.П. Соціально-психологічні аспекти сільськогосподарської праці та її оплати в умовах становлення ринку // Економіка АПК. – 1999.

Экономические и социальные проблемы развития сельского хозяйства Украины в современных условиях**Жоголко А.В., Бобир Ю.О.**

В каждом государстве, в любом обществе сельское хозяйство является жизненно необходимой отраслью народного хозяйства, поскольку затрагивает интересы буквально каждого человека. Почти 80% территории Украины занимают сельскохозяйственные угодья. Это больше, чем в странах Европы. Поэтому экономические, социальные, экологические проблемы сельского хозяйства в нашей стране очень важна, особенно на современном этапе развития страны. Ведь сейчас более 80% фонда потребления формируется за счет продукции сельского хозяйства. Поэтому производство ее является первейшим условием существования человечества.

Ключевые слова: сельское хозяйство, ВВП (валовой внутренний продукт), макроэкономические параметры, аграрный кризис, агропромышленное производство, агробизнес, товаропроизводители.

Economic and social problems of agriculture of Ukraine in modern terms**Zhoholko A.V., Bobyr Y.O.**

In every state, in any society, agriculture is a vital sector of the economy, as affect the interests of virtually everyone. Almost 80% of the territory of Ukraine farmland. It is much more than in Europe. Therefore, economic, social and environmental problems of agriculture in our country is very important, especially at the present stage of development. It is now over 80% of the consumption fund formed by the products of agriculture. Because its production is the first condition of existence of mankind.

Keywords: agriculture, GDP (gross domestic product), macro-economic parameters, agrarian crisis, agricultural producers, agribusiness, commodity producers.